

У бібліотеках багато читачів, переважно молодих людей і дітей. Це стосується і Національної бібліотеки Литви. Так, упродовж чотирьох місяців, з вересня до грудня 2016 року, установу відвідали майже 80 тисяч користувачів, тобто 20 тисяч читачів за місяць! У Національній бібліотеці багато невеличких читальних залів, а точніше — аудиторій для читання, спілкування, відпочинку. Є спеціальні makerspaces, за допомогою яких бібліотечний працівник (до речі, молодий креативний хлопець) допомагає орієнтуватися в просторі — де знайти необхідну літературу щодо створення чи то двигуна, чи приладу, чи певного об'єкта; де знайти відповідні ресурси, інструменти для роботи. Відповідно і користувачі — переважно молодь — приходять групами, займаються, спілкуються, обговорюють важливі для них питання.

Це підтверджує тезу, що сучасна бібліотека єднає різних людей, поєднує в собі знання, культурні заходи, а також можливість навчання та

відпочинку. Сьогодні бібліотека — це не лише якісний сервіс, а й місце, де люди відчувають себе впевнено і комфортно.

Під час спілкування із зарубіжними колегами також обговорювалися проблеми підготовки інформаційно-бібліотечних фахівців та можливості співробітництва з вищими навчальними закладами Литви, Латвії та Фінляндії з відповідного напрямку освітньої діяльності.

Віра Загуменна,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри НАКККіМ

Тетяна Гранчак,
доктор наук із соціальних комунікацій,
завідувач кафедри КНУКіМ,
старший науковий співробітник

Надійшла до редакції 11 червня 2017 року

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 025.355:[050:001]](477-87)

Валентина Корнієнко,
молодший науковий співробітник
відділу реферування наукової інформації НБУВ

Супровід наукових розробок реферативними ресурсами за кордоном (з елементами порівняльного аналізу)

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що у структурах, функціях та завданнях систем науково-технічної інформації різних країн відбуваються істотні зміни. Особливо ці тенденції виразні в діяльності бібліотек, які на сучасному етапі значно розширюють свої функції; об'єднуючи зусилля з органами інформації, видавництвами, музеями та архівами, значно спрощують пошукові можливості для користувачів.

Ключові слова: реферативний журнал, документопотік, ВІНІПІ, електронні носії, мегабібліотека.

У ході науково-дослідної роботи (НДР) "Інтелектуальні інформаційні-аналітичні технології. Інтегровані системи БД та знань" (2014—2016 рр.), яка проводилася на базі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) вивчено проблеми аналітико-синтетичного опрацювання наукових видань. Зокрема, досліджено проблему створення реферативної інформації з метою випуску вітчизняного реферативного журналу (РЖ) для забезпечення оперативного доступу до вітчизняних наукових видань, оскільки конкурентоспроможність наукових і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР) значною мірою залежить від наявності якісної професійної інформації як в науковій, так і у виробничо-

технологічній сферах. Проблема полягала в тому, що до 90-х рр. ХХ ст. в Україні РЖ не видавався. Згодом, із середини 1990-х рр., фахівці розробляють технології з організації висхідних і низхідних потоків документів на галузевих і міжгалузевих рівнях, а також зі створення реферативної інформації та відповідних баз даних (БД). Для ефективного розв'язання цієї проблеми на сучасному етапі насамперед потрібно проаналізувати закордонний досвід зі створення аналітико-синтетичної інформації, зокрема реферативної.

Час оприлюднення першої реферативної інформації в наукових журналах припадає ще на XVII—XVIII ст. Потреба у такій періодиці значно зростає в середині ХХ ст., коли збільшується потік наукових видань і,

відповідно, ускладнюється пошук необхідних документів. Для підтримки світової академічної діяльності було організовано дві глобальні науково-інформаційні системи: Інститут наукової інформації (ІНІ) США (Institute for Scientific Information (ISI) та Всесоюзний інститут наукової і технічної інформації (ВІНІТІ) СРСР, а також інші інформаційні органи (Інститут наукової інформації з суспільних наук (ІНІСН), Всесоюзний науково-дослідний інститут медичної і медико-технічної інформації, Всесоюзний науково-дослідний інститут інформації та техніко-економічних досліджень з сільського господарства та ін.). Робота ІНІ та ВІНІТІ заснована на різних принципах, проте установи мали приблизно однаковий щорічний документопотік, який тоді становив майже 1 млн наукових документів [8, с. 18]. Зауважимо, що попри період "холодної війни", ці інформаційні органи обмінювалися досвідом у напрямі створення та поширення науково-технічної реферативної інформації, усвідомлюючи важливість такої співпраці для подальшого розвитку світової науки і прогресу людства.

Основним інформаційним продуктом ІНІ США (утворений 1960 р.) є реферативно-бібліографічна БД, обсяг якої на сучасному етапі становить понад 12 тис. наукових журналів і 148 тис. матеріалів конференцій у галузі природничих, суспільних, гуманітарних наук і мистецтв. РЖ, що видає ІНІ, відбиває найважливіші наукові розробки у таких сферах: наука про Землю, фізика, хімія, математика, сільськогосподарська наука, харчова промисловість, техніка, навколишнє середовище, клінічна медицина, будівництво та ін. ІНІ США нині входить у корпорацию Thomson Scientific.

У статті докладно розглянемо діяльність ВІНІТІ (утворений 1952 р.), оскільки інститут є не тільки найбільшим виробником реферативної інформації на пострадянському просторі, а також науково-методичним центром для установ усіх рівнів, що провадять аналітико-синтетичне опрацювання первинних документів. У ВІНІТІ та інших всеросійських органах інформації створювалася й нині створюється якісна наукова реферативна інформація завдяки зовнішнім референтам, тобто висококваліфікованим ученим і фахівцям у конкретних галузях знань та наукових напрямках, які провадять аналіз світових наукових матеріалів, визначають вид реферату, а також викладають суть матеріалу, що охоплює наукову новизну, результати та висновки проведених досліджень. Інститут зовнішніх референтів насамперед забезпечує якість і вичерпну інформативність наукового реферату, для чого і створюється РЖ. Отже, організується низхідний потік аналітико-синтетичних документів.

На основі першоджерел фахівці ВІНІТІ створюють інформативні реферати, призначення яких полягає в з'явленні, порівнянні документів, що містять уже відомі результати досліджень, котрі використовують в академічній діяльності, з матеріалами, в яких представлено нові знання [5, с. 362].

Реферати створюють для подальшого уміщення в РЖ за певними галузями знань, забезпечення ефективного пошуку нових наукових відомостей. Для реферування відбирають та опрацьовують найважливіші з наукового погляду, найактуальніші праці, що відбивають нові тенденції та напрями, а також розвиток науки і виробництва в країні та за кордоном [5, с. 362—363].

Фахівці ВІНІТІ щорічно здійснюють аналітико-синтетичне опрацювання майже 60 тис. номерів журналів, з них понад 15 тис. номерів на електронних носіях, що надходять з Інтернету, 10 тис. книг, з яких 3,5 тис. — малотиражні видання інститутів та організацій Російської академії наук [1], а також видання вищих навчальних закладів, що належать до галузевої літератури.

Науково-інформаційна діяльність ВІНІТІ та ІНІ сприяє проведенню досліджень на високому науковому рівні та одержанню вагомих результатів у різних сферах. Водночас зауважимо, що в пострадянський період у російській інформаційній системі виникли певні проблеми. Ринковий розвиток економіки спричинив зміни і в системі інформаційного супроводу НДДКР країни: регламентована постановою уряду державна система НСНТІ (що раніше мала назву "Державна система науково-технічної інформації" — ДАСНТІ) функціонує формально, що призводить до певного дисбалансу. Зокрема, як зазначають російські фахівці, виразна слабка взаємодія між органами інформації, що входять до цієї системи, а органів НТІ на підприємствах та в організаціях майже немає [1]. На жаль, подібна тенденція наявна і в нашій державі.

За умов фінансово-економічної кризи ці чинники негативно позначилися і на діяльності ВІНІТІ як головного інформаційного центру країни: створення РЖ значно подорожчало, а отже, журнали стали менш доступними для багатьох наукових установ, якість видань погіршилася через часткове руйнування системи реферування [8, с. 18], проблематичним стало залучення висококваліфікованих зовнішніх референтів. Якщо для представників закордонного академічного середовища звернення до БД, зокрема ISI та SCOPUS, — невіддільний складник наукової праці, то для російських (як, утім, і для українських) наукових установ подібні БД занадто дорогі [8, с. 19]. Проте, попри ці труднощі, основні тематичні напрями РЖ ВІНІТІ відповідають сучасному рівню розвитку всіх наукових напрямів і суміжних дисциплін. Це виявляється у змістовному відборі інформативних рефератів майже за всіма основними рубриками, що охоплюють теоретичні та фундаментальні аспекти, а також прикладні наукові напрями.

Відмінною особливістю американської та російської інформаційних систем є організація висхідного потоку документів. Російська централізована інформаційна система на юридичній основі, тобто відповідно до закону щодо обов'язкового примірника, забезпечується в повному обсязі вітчизняними науковими виданнями, котрі чітко розподіляються між центральними всеросійськими державними інформа-

ційними органами. Отже, здійснюється максимальне опрацювання масиву наукових документів, які після аналітико-синтетичного опрацювання додають у відповідні серії РЖ і реферативні БД. У РЖ також уміщують реферати на закордонні наукові видання, опубліковані насамперед у розвинених країнах світу, а також в інших державах, якщо матеріал має наукову значущість. На відміну від російської централізованої інформаційної системи, американська не має централізованого висхідного потоку первинних документів, виняток становлять лише дисертації. У РЖ, що видаються в ІНІ США, уміщують видання, зареєстровані авторами, наприклад, у Бібліотеці Конгресу США.

Японська інформаційна система з погляду організації та взаємодії багато в чому подібна до радянської за структурою та централізованим управлінням її багатьма інформаційними службами та процесами на державному й галузевих рівнях.

НСНТІ Японії розпочала формуватися пізніше, ніж системи США та Росії — на початку 1970-х рр. Ця система об'єднує галузеві, префектурні та регіональні органи, а також інформаційні служби науково-дослідних установ [11, с. 22]. НСНТІ Японії, крім основних функцій, властивих інформаційним органам, створює реферативну інформацію для подальшого видання РЖ, які містять великий масив інформаційних документів (монографії, матеріали наукових конференцій, звіти з НДДКР, автореферати, дисертації та ін.). Структуру НСНТІ Японії розроблено за територіально-галузевим принципом: основні органи — галузеві та регіональні інформаційні центри. Галузеві органи НТІ (в Токіо — інформцентр з природничих наук, медицини, сільського господарства та ін.) забезпечують повний збір первинних японських та окремих закордонних матеріалів, опрацьовують їх, тобто розробляють вторинні матеріали (реферати, анотації, огляди), а також здійснюють перенесення документів на електронні носії [21, с. 365—366]. Основою японської НСНТІ є органи з функціями централізованого регулювання інформаційного обміну та супроводу НДДКР [11, с. 23], які охоплюють реферативну інформацію про наукові інновації в галузі науки та техніки.

В Японії міжгалузєва мережа НТІ, так звана міністерська, створена в середині 1990-х рр. Японською корпорацією науки та техніки, а також Координаційним фондом розвитку науки та технологій. Державні та галузеві органи НТІ інтегровані в єдину систему. Інформаційні центри на рівні міністерств та інформаційні служби науково-дослідних інститутів від середини 90-х рр. минулого століття об'єднані в мережу НСНТІ країни [19, с. 44—50]. Така інформаційна система дає змогу якнайповніше опрацьовувати насамперед вітчизняні наукові видання, а також значну частину закордонних, забезпечуючи низхідний потік аналітико-синтетичних документів з різних країн.

В Японії під керівництвом Міністерства освіти, науки та технологій 2006 р. сформовано багаторівневу

та розгалужену НСНТІ, яка орієнтована на використання цифрових технологій для створення електронного інформаційного ресурсу з виходом в Інтернет для збору, опрацювання, зберігання та трансляції інформації. На рівні міністерства визначено заходи щодо створення та використання БД і мереж між НДІ, поширення науково-технічної інформації через мережі, а також організацію послуг електронних бібліотек, сформованих на базі університетських книгозбірень [11, с. 27]. В Японії обмін науковою інформацією та її інтегрування в національні мережі НСНТІ здійснюють інформаційні та дослідницькі організації, а також університети на корпоративних засадах. У країні в мережі об'єднано понад 700 організацій [21, с. 365—366]. Отже, висхідний потік первинних документів забезпечують усі наукові установи та організації країни.

НСНТІ сприяє інтеграції інформаційного забезпечення для реалізації довготермінових стратегічних національних програм розвитку промисловості, зовнішньої торгівлі та інноваційних стратегічних японських промислових компаній [11, с. 22]. Органи науково-технічної інформації створюють аналітико-синтетичні документи, що містять матеріали реферативного характеру, орієнтовані не лише на супровід вітчизняних НДДКР, а й подальший обмін науковою інформацією на міжнародному рівні.

Отже, крім вдосконалення державної системи НСНТІ для розв'язання поставлених завдань у різних країнах прагнуть забезпечити міжнародний обмін науково-технічною інформацією, насамперед реферативною.

На сучасному етапі наукова діяльність ВІНТІ базується на розвитку інноваційних технологій зі створення реферативної інформації, також інститут сприяє міждержавному та міжнародному обміну науково-технічною інформацією. Цей процес здійснюється відповідно до міжнародних угод і має важливе значення для формування спільного простору інформаційно-інноваційного розвитку країн СНД. ВІНТІ є базовою організацією країн-учасниць СНД з міждержавного обміну НТІ та здійснює міжнародну діяльність спільно з Міждержавною координаційною радою з науково-технічної інформації, виконавчим комітетом СНД, національними центрами НТІ країн-учасниць СНД та її асоційованими членами. Діяльність ВІНТІ як базової організації спрямована на стимулювання розвитку міжнародних інтеграційних процесів у сфері науки й освіти для налагодження тісних зв'язків російських й іноземних науково-дослідних та освітніх організацій з метою формування загального інформаційного простору [1].

Зауважимо, що початок процесу інтегрування на міжнародний рівень і створення системи з обміну науковою інформацією в СРСР припадає на кінець 1960-х рр. Мережа автоматизованих центрів науково-технічної інформації (САЦНТІ) тоді охоплювала майже 40 органів НТІ та бібліотек республіканського

й галузевого рівня [2, с. 3—12]. У 1969 р. створено Міжнародний центр науково-технічної інформації (МЦНТІ), основним завданням якого є організація обміну науковою інформацією та інноваційними технологіями на міждержавному й міжнародному рівнях. Інформаційний обмін насамперед планувався між країнами соціалістичного табору, оскільки умови для співпраці з капіталістичними країнами тоді були несприятливі, обтяжені різноманітними ембарго. Однак 1971 р. МЦНТІ був зареєстрований в ООН, що свідчить про його визнання у міжнародному науковому та інформаційному середовищі. Науково-інформаційна діяльність МЦНТІ на сучасному етапі не тільки не втратила актуальності, а й розширюється. Завдання центру полягає в наданні інформації аналітичної, зокрема і реферативної, консультативної й організаційної підтримки міжнародного співробітництва в галузі науки, технологій та комерційної діяльності. Сьогодні центр співпрацює з такими міжнародними організаціями, як ООН, ЄС, МАГАТЕ, ЮНЕП, ЮНІДО, ЮНЕСКО, ФАО та ін.

Ідею підвищення ефективності системи науково-інформаційного забезпечення вчених, фахівців та інших категорій користувачів завдяки інтеграції інформаційних і бібліотек уже реалізовано в багатьох країнах світу [10, с. 9]. Приміром, нині, крім внутрішньодержавних корпоративних взаємовідносин між органами НСНТІ, Японія здійснює обмін науково-технічною інформацією на міждержавному рівні зі США, Великобританією, Таїландом; міністерська, тобто галузева, мережа НТІ — зі США та Південною Кореєю, а інформаційна мережа Міністерства сільського господарства — з Філіппінами; зв'язок підтримується через Інтернет [11, с. 27].

За кордоном успішно функціонують понад 200 міжнародних, національних і регіональних об'єднань: консорціумів, асоціацій, корпорацій, комп'ютерних бібліотечно-інформаційних мереж [23, с. 53—57]. Беззаперечними лідерами за кількістю (понад 60%) різноманітних асоціацій і бібліотечно-інформаційних мереж, обсягами електронних ресурсів, а також різноманітними послугами є США та країни Європи. Майже 40% — це держави Азії, Південної та Латинської Америки, Африки, Австралії [10, с. 9].

Інтенсифікації процесу обміну науково-технічною інформацією сприяли передусім сучасні комунікативні канали зв'язку, завдяки яким на початку XXI ст. було створено потужну та, що надзвичайно важливо, некомерційну систему наукової інформації, котра уможливила пошук зі всього Інтернету — Google Scholar. Сервіс охоплює ті самі вихідні ресурси, що є у БД ISI та Scopus (найбільшої у світі бази бібліографічної та реферативної інформації), а також не менш значущі наукові ресурси, які містять спеціальні види документів, наприклад матеріали, розміщені в електронних архівах відкритого доступу, онлайн-наукових журналах тощо [8; 20; 22]. БД ISI та Scopus найчастіше використовують під час

інформаційних пошуків щодо визначення наукової проблеми та її подальшого вирішення.

Як бачимо, в науково-інформаційному середовищі виразна нова тенденція співпраці між інформаційними органами, бібліотеками різних рівнів (галузевими, державними, міжнародними), а також великими науковими видавництвами.

Така взаємодія обумовлена специфікою розвитку науки й етапами проведення досліджень, одним із перших з яких є здійснення інформаційного пошуку, тобто наукова діяльність нерозривно пов'язана з інформаційними процесами, а кінцевим їх результатом є наукова публікація. Це академічний комплекс, який забезпечує замкнений цикл від інформаційного пошуку та здійснення наукової розробки до опублікування результатів. Бібліотечна система, разом з інформаційною, є елементом, який організує використання публікацій, дає змогу підтримувати взаємозв'язок науки, видавництва, бібліотек та інформаційних органів у процесах супроводу діяльності вчених [4, с. 599].

Зокрема, цікавий досвід видавничої фірми Elsevir на міжнародному ринку наукових видань. БД Elsevir — це значний обсяг реферативної інформації щодо наукових публікацій з багатьох галузей знань. Пошук потрібної інформації відбувається за допомогою системи Scirus. Цей сервіс не опрацьовує всі ресурси Інтернету, як Google Scholar, а використовує певні наукові інформаційні масиви: майже 140 млн документів британських академічних організацій та університетів, а також матеріали інших країн [8; 20; 22]. Отже, видавництво не тільки створює аналітико-синтетичний науковий продукт, тобто науковий реферат, а й відповідає за розв'язання проблеми обміну науковою інформацією через створення та впровадження інноваційних комунікативних каналів зв'язку.

Перевагою пошукових систем Scirus і Google Scholar є те, що в процесі пошуку наукових статей відфільтровуються ненаукові, також системи здійснюють пошук винятково рецензованих статей [8; 20; 22], що надзвичайно важливо для дослідників. Такі високотехнологічні пошукові сервіси та комунікативні канали зв'язку не лише допомагають значно зекономити час під час пошуку потрібної інформації, а й уможливають одночасну перевірку розробки на новизну, що певним чином здешевлює науковий проект.

Функціонують вузькоспеціалізовані комерційні онлайн-БД наукової інформації, створені винятково академічними видавництвами. 10 найбільших видавництв наукової періодики формують БД ISI, яка охоплює 9 тис. журналів, мають власні онлайн-платформи з пошуковими інтерфейсами, як, наприклад, Elsevir [8; 20; 22].

БД Scopus містить понад 18 тис. академічних журналів і матеріалів наукових конференцій, які одержує від 5 тис. наукових видавництв світу. Система Google Scholar дає змогу вести пошук з урахуванням різноманітних логічних операторів, зокрема й розширений пошук за точною фразою.

Потужні пошукові системи наукової інформації Scirus, Google Scholar містять значну кількість російськомовних наукових документів [8; 20; 22], розширюючи межі інформаційного пошуку для вчених і фахівців слов'янських країн. Співдружність органів НТІ, бібліотек і наукових видавництв значною мірою сприяє обміну науковою інформацією, що свідчить про новий етап розвитку їхньої взаємодії.

Наступним важливим періодом в історії бібліотечної справи було створення цифрових бібліотек, фонди яких містять не лише повнотекстові документи на електронних носіях, а й реферативні матеріали.

Зокрема, на базі цифрових колекцій російських книгозбірень Російською державною бібліотекою (РДБ) 2003 р. було організовано Національну електронну бібліотеку (НЕБ). Багато електронних бібліотек містять оцифровані ретрокопії друкованих матеріалів, але завдяки сучасним проектам поповнюються новими документами, що виходять у цифровому форматі. Сьогодні представлено сотні колекцій різного обсягу, створених фахівцями російських бібліотек. Найбільші з них належать Державній публічній науково-технічній бібліотеці (ДПНТБ) Росії, Російській національній бібліотеці (РНБ) і Президентській бібліотеці ім. Б. М. Єльцина, яка спочатку створювалася як цифрова [15, с. 60—61]. Зазначимо, що російська НЕБ має реферативні БД ВІНІТІ, ІНІСН та інших інформцентрів.

У США на сучасному етапі розроблено низку проектів зі створення електронного ресурсу, насамперед Національної електронної бібліотеки Америки. Ідея виникла 2010 р. під час зустрічі представників бібліотек, керівників фондів і фахівців з інформаційних технологій, які обговорили можливість створення цифрової публічної бібліотеки Америки — DPLA [15, с. 55]. Проект стартував 2011 р. Ця уніфікована БД об'єднує електронні колекції не тільки університетських і публічних бібліотек, а й музеїв та архівів [15, с. 55]. Нині до створення цифрової бібліотеки залучаються і видавці, про що зазначив Т. Аллен, президент і головний виконавчий директор Асоціації американських видавців (AAP) [15, с. 57].

Окрім досвіду організації інформаційної системи США, цікаві здобутки й інших країн та континентів.

Еурореана — європейська цифрова бібліотека, централізований каталог культурної спадщини, в якому зберігаються та надаються до послуг користувачів метадані основних цифрових інформаційних об'єктів, бібліотек і музеїв Європи [16; 17]. Сьогодні в системі — понад 20 млн документів від 1500 організацій із 32 країн; World Digital Library (WDL), тобто Світова електронна бібліотека, що надає безкоштовний доступ в мультимовному форматі до великої кількості матеріалів, які відображають культурну спадщину народів різних країн світу; нараховує понад 6 тис. документів, котрі надходять з національних бібліотек [14, с. 8]. Еурореана представляє потужні реферативні ресурси інформаційних центрів різних країн і охоплює наукові реферативні БД: ВІНІТІ,

Zentralblat MATH ("Центральний журнал з математики", заснований видавництвом "Шпрингер" і БД "MathSchiNet"), Chemical Abstracts Service — видання американського хімічного співтовариства, Biological Abstracts (біологічний РЖ і БД), а також міжнародний РЖ і "J. Nordling I".

Сучасні технології цілком придатні для формування нового типу бібліотеки, яка містила б усі книги світу [15, с. 54]. Ідея створення мегабібліотеки як зауважив Р. Дантон, виникла в античні часи, а реальні можливості для її організації — лише останніми десятиліттями: зі створенням Інтернету 1974 р. і World Wide Web — 1991 р. [15, с. 54]. Формування мегабібліотеки в осяжному майбутньому стане можливим завдяки організації національних цифрових бібліотек.

Початком створення Світової цифрової бібліотеки є проект Бібліотеки Конгресу США, до якого приєдналася і РНБ. Відкриття Світової цифрової бібліотеки відбулося 2009 р. [6; 7; 9; 16; 17]. У зібранні акумульовано оцифровані версії найцінніших матеріалів з історії та культури. На жаль, у фондах WDL поки що не міститься реферативної інформації, надзвичайно важливої для роботи дослідників, але в найближчому майбутньому це питання найімовірніше буде вирішено. Попри різні критерії оцінювання рівня зростання обсягу інформаційних матеріалів, немає сумніву, що він постійно підвищуватиметься і для пошуку релевантної інформації буде потрібна реферативна інформація, яка й надалі не втратить актуальності.

Висновки. В результаті проведеного дослідження виявлено, що в системах НТІ різних країн відбуваються істотні трансформації структури, функцій та завдань; бібліотеки змінюють методи роботи, об'єднуючи зусилля з органами інформації, видавництвами, музеями та архівами, значно розширюючи межі своєї діяльності.

Створення мегабібліотеки незабаром може стати реальністю. Її майбутнє закладено у вже реалізованих проектах національних цифрових і електронних бібліотек, організованих завдяки інтенсивному розвитку автоматизації бібліотечно-інформаційних та видавничих процесів. Важливою частиною інформресурсу мегабібліотеки також будуть наукові реферативні матеріали.

Інформаційні, бібліотечні та видавничі менеджери на сучасному етапі шукають нові можливості для якнайповнішого забезпечення дослідницької діяльності, використовуючи можливості систем НСНТІ, які мають вагомий потенціал — традиційні інформресурси та реферативні БД. Сьогодні бібліотечно-інформаційні системи та найбільші наукові видавництва об'єднують зусилля із вдосконалення та впровадження інноваційних технологій для створення реферативної наукової інформації з метою забезпечення оперативного доступу до інформаційних ресурсів.

Міжнародне співробітництво між НСНТІ значно спростить доступ до інформресурсів і надасть мож-

ливність істотно скоротити терміни пошуку науково-технічної інформації для розробки й удосконалення технологій, спрямованих на виробництво конкурентоспроможної продукції.

Список використаної літератури

1. Арский Ю. ВИНТИ РАН — Федеральный банк информации и знаний / Ю. Арский, Р. Гиляревский // Советник Президента. — 2013. — № 114. — Режим доступа: www.sovetnikprezidenta.ru/114/2-vt.html. — Загл. с экрана.
2. Болошин И. А. Основные принципы создания первой очереди ГАСНТИ / И. А. Болошин, Б. А. Кузнецов // Вопросы информационной технологии первой очереди ГАСНТИ : мат. XVI Всесоюзного научного семинара "Системные исследования ГАСНТИ". — Ч. 1. — Ярославль, 1987. — С. 3—12.
3. Гемпель Р. Работа с обязательным экземпляром сетевых публикаций в Германии / Р. Гемпель, Л. Свенссон // Науч. и техн. б-ки. — 2012. — № 7. — С. 62—72.
4. Госкина Л. И. Издательская и библиотечная деятельность Российской академии наук в информационно-культурном пространстве. — Москва : Наука, 1964. — 599 с.
5. Зупарова Л. Б. Аналитико-синтетическая переработка информации : учебник / Л. Б. Зупарова, Т. А. Зайцева; под ред. Ю. Н. Столярова. — Москва : ФАИР, 2007. — С. 353—378.
6. Крупнейшие цифровые библиотеки мира. — Режим доступа: <https://ria.ru/society/20090527/172428361.html>. — Загл. с экрана.
7. Мирровая цифровая библиотека. — Режим доступа: <http://www.wdl.org/ru/>. — Загл. с экрана.
8. Московкин В. М. Базы данных научной информации и онлайн-поисковые инструменты: использование для управления знаниями // Науч. и техн. б-ки. — 2012. — № 6. — С. 18—20.
9. Мудрак М. И. Всемирная цифровая библиотека. — Режим доступа: <http://rlst.org.by/izdania/ib209/363.html>. — Загл. с экрана.
10. Ступкин В. В. Методология макропроектирования библиотечно-информационной интегрированной системы // НТИ. — Сер. 1. — 2005. — № 7. — С. 9—25.
11. Сухоручкина И. Н. Структура и функции Национальной системы научно-технической информации Японии // НТИ. — Сер. 1. — 2006. — № 5. — С. 22—31.
12. Торхауг Й. Успехи и неудачи цифровых (электронных) библиотек сервисов: десятилетний опыт Дании / Й. Торхауг, Э. Йенсен // НТБ. — 2012. — № 4. — С. 38—52.
13. Шрайберг Я. Л. Конференция в Колумбийском университете / Я. Л. Шрайберг, К. Ю. Волкова, Е. В. Линдеман, И. В. Ермилина // НТБ. — 2012. — № 7. — С. 51—61.
14. Шрайберг Я. Л. Свободный доступ к ресурсам библиотек сферы образования и науки страны: новый федеральный проект на российском библиотечно-информационном пространстве // НТБ. — 2012. — № 7. — С. 5—10.
15. Шрайберг Я. Л. Электронная информация, библиотеки и общество: что нам ждать от нового десятилетия информационного века? // НТБ. — 2012. — № 1. — С. 11—63.
16. Цифровая библиотека для всей Европы. — Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/SCIENCE/tsifrovaya_biblioteka_dlya_vsey_evrop. — Загл. с экрана.
17. ЮНЕСКО примет участие в создании Всемирной цифровой библиотеки. — Режим доступа: <http://business.compulenta.ru/336393/>. — Загл. с экрана.
18. Google финансирует создание Всемирной цифровой библиотеки. — Режим доступа: <http://business.compulenta.ru/240123/>. — Загл. с экрана.
19. Industrial Engineering. — 2002. — V. 23. — № 2. — P. 44—50.
20. Jacso P. Google Scholar: The Pros and Cons // Online Information review. — 2005. — № 29, 2. — P. 208—214.
21. Kagaku gijutsu hakusho = White Paper on Science and Technology. — 2003. — P. 365—366.
22. Noruzi. A. Google Scholar: The New Generation of Citation Indexes // Libri. — 2005. — № 55. — P. 170—180.
23. Rhoda K. Changing Wheels Within Wheels: The information Infrastructure of the South Eastern United States // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : труды 7-й Междунар. конф. "Крым-2000". — Судак, 2000. — Т. 1. — С. 53—57.

В результате проведенного исследования установлено, что в структурах, функциях и заданиях систем научно-технической информации разных стран происходят существенные изменения. Эти тенденции особенно выразительны в деятельности библиотек, которые на современном этапе значительно расширяют свои функции; объединяя усилия с органами информации, издательствами, музеями и архивами, значительно упрощают поисковые возможности для пользователей.

It is set as a result of the conducted research, that there are substantial changes in structures, functions and tasks of the systems scientific and technical information of different countries. These tendencies are especially expressive in activity of libraries. On the modern stage these establishments extend the functions considerably, complementing their informative; combining effort with the organs of information, publishing houses, museums and archives, considerably simplify searching possibilities for users.

Надійшла до редакції 25 квітня 2017 року